

Vondráček v Pro a Proti: Prezident si nemůže vykládat pravomoci libovolně - jsme parlamentní republika

7.4.2026 - Libor Vondráček | Strana svobodných občanů

Pořad Pro a Proti na Českém rozhlasu Plus přinesl 1. dubna ostrý střet dvou místopředsedů ústavně-právního výboru. Předseda Svobodných Libor Vondráček obhajoval svůj návrh na omezení prezidentských pravomocí v oblasti pověřování vedoucích stálých misí u mezinárodních organizací, zatímco místopředseda ODS Karel Haas ho kritizoval jako malichernou pomstu za případ Turka. Vondráček přesvědčivě ukázal, že za jeho návrhem stojí hlubší principiální argument: v parlamentní republice musí být jasně vymezeno, kde končí pravomoci prezidenta a kde začíná odpovědnost vlády.

Princip parlamentní republiky v ohrožení

Vondráček hned v úvodu pojmenoval jádro věci: česká ústava po zavedení přímé volby prezidenta obsahuje slabé místo. Získat ústavní většinu nutnou k odvolání prezidenta v obou komorách parlamentu současně je v praxi téměř nedosažitelné, a prezident si toho může být vědom. „Tendence vykládat si kompetence extenzivně je v druhém mandátu větší - viděli jsme to u Miloše Zemana,“ řekl Vondráček a připomněl, že jde o systémové riziko, nikoliv útok na konkrétní osobu. Prezident Pavel sice podle Haase testuje hranice ústavy nejméně ze všech čtyř dosavadních prezidentů, Vondráček ale reagoval věcně: „To, že někdo jiný testoval hranice ještě více, není argument pro to, abychom problém přehlédli.“

Klíčem k Vondráčkově argumentaci je přitom jasné vymezení odpovědnosti: za zahraniční politiku nese odpovědnost vláda, nikoliv prezident. Pravomoc pověřovat vedoucí stálých misí u mezinárodních organizací proto logicky náleží do kompetence vlády, a je-li možné to napravit změnou zákona bez nutnosti ústavní většiny, je podle Vondráčka povinností zákonodárců tuto cestu využít. „Není to obvyklé ani v okolních zemích, aby prezident kontrasignoval tyto typy jmenování,“ doplnil s odkazem na srovnávací ústavní praxi.

Přílepek, nebo legitimní pozměňovací návrh?

Haas označil Vondráčkův návrh za formální přílepek k zákonu o státní službě. Vondráček tuto kritiku věcně odmítl a poukázal na logiku vnitřní dělby výkonné moci: zákon o státní službě upravuje výkon výkonné moci, jejíž součástí je i prezident. Svůj argument pak podpořil odkazem na nejnovější rozhodovací praxi Ústavního soudu, který nevyhodnotil jako přílepek ani zavedení nového trestného činu připojeného k Lex Ukrajina. „Pokud Ústavní soud takto přísný nebyl v daleko závažnějším případě, netroufám si tvrdit, že by v tomto zasáhl,“ uvedl Vondráček. Přiznal přitom poctivě, že jisté testování ústavních mantinelů se děje i na straně zákonodárců, ale zdůraznil zásadní rozdíl: zákonodárci vymezují pravidla hry, prezident je má dodržovat.

Haas nakonec sám potvrdil, že ODS neplánuje návrh napadat u Ústavního soudu. Ocenil tak paradoxně Vondráčkovu právní analýzu: i kritik uznal, že věc nestojí za eskalací cestou ústavní stížnosti.

Automat na podpisy, nebo funkční parlamentní republika?

Nejostřejší moment debaty přišel ke konci. Haas použil provokativní formulaci „automat na podpisy“ pro prezidenta omezeného při jmenování členů vlády. Vondráček ji přijal klidně a beze strachu z politické nálepky: „Pokud jde o jmenování členů vlády, pak ano - v tomto bych si přál, aby prezident byl víceméně automat. Za složení kabinetu nese odpovědnost premiér, nikoliv prezident. Jsme parlamentní republika.“

Zároveň jasně ohraničil, čeho se jeho návrh netýká: jmenování guvernéra České národní banky, členů bankovní rady či kandidátů na ústavní soudce zůstávají výsostnou prezidentskou kompetencí, o které se nikdo nebaví. Vondráček tak rozptýlil obavy, že by šlo o plošný útok na postavení hlavy státu, a ukázal, že jeho návrh je cíleným a proporcionálním opatřením v konkrétní oblasti.

Kam dál: změna ústavy na obzoru

V závěru rozhovoru Vondráček nastínil, že debata o prezidentských pravomocích nemusí skončit u zákona o zahraničních misích. Na odborném senátním semináři, jehož se zúčastnil, zazněla shoda na dvou dalších tématech: zpřesnění definice kvalifikace člena vlády v čl. 70 ústavy a zavedení časové lhůty, v níž je prezident povinen konat. Obě změny by výrazně ztížily situaci, kdy prezident odůvodňuje nejmenování ministra abstraktními úvahami o hodnotách kandidáta. „Pokud by ústava přesněji definovala, kdo může být ministrem, pak by prezident neměl váhat, pokud tato kritéria někdo splní,“ vysvětlil Vondráček.

K realizaci ústavních změn je však potřeba kvalifikovaná většina v obou komorách, tedy i hlasy ODS. Haas signalizoval, že jeho strana je k zásahům do čl. 68 zásadně skeptická a preferuje stávající ústavní text doplněný restriktivním doktrinárním výkladem. Vondráček tuto pozici respektoval, ale nenechal bez povšimnutí: restriktivní doktrína funguje jen tehdy, pokud ji prezident sám dodržuje. A to není věc, na kterou by se parlamentní republika měla spoléhat bez pojistky v zákoně.

<https://svobodni.cz/video/vondracek-v-pro-a-proti-prezident-si-nemuze-vykladat-pravomoci-libovolne-j-sme-parlamentni-republika>